

11.12.2024

VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1, Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9), 1. kokous

Aika: Keskiviikko 11.12.2024 klo 12.30–14.30

Paikka: Ympäristöministeriö, Eteläesplanadi 4 (Sali 4) ja Teams

Paikalla: Mikko Kuusinen (pj), Olli Ojala, Esko Hyvärinen, Hanna-Leena Keskinen, Turo Hjerppe (ympäristöministeriö), Katja Matveinen (varapj), Jouni Tammi, Janne Pitkänen, Antti Parjanne, varajäsen Ville Schildt (maa- ja metsätalousministeriö), Antti Sallinen, varajäsen Mari Annala (Suomen ympäristökeskus), Pauliina Louhi, varajäsen Sakari Sarkkola (Luonnonvarakeskus), Santtu Kareksela, varajäsen Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), varajäsen Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi, varajäsen Mari Lyly (Suomen riistakeskus), sihteerit Aija Kukkala, Marita Arvela (Suomen ympäristökeskus) ja Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus)

Poissa: varajäsen Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), varajäsen Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:33. Asialista hyväksyttiin.

2. Teemaryhmän jäsenten esittäytyminen

Kaikki kutsutut organisaatiot olivat paikalla. Esittäytymiskierroksen aikana todettiin seuraavat muutokset: N. Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy) jää ryhmästä väliaikaisesti pois maaliskuusta 2025 lähtien. Suomen metsäkeskuksen jäsen vaihtuu, ja uusi varsinainen jäsen on tiedossa aikaisintaan helmikuussa 2025.

3. Ryhmän toimeksianto ja yleiset toimintaperiaatteet

Toimeksianto:

Puheenjohtaja esitteli nimeämiskirjeen sisältöä, joka asettaa kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluhankkeen. Hankkeen toimikausi on 11.11.2024-31.8.2026. Toimeksianto on yhteinen kaikille teemaryhmille. Hankkeessa luodaan tietopohja kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimiselle, kartoitetaan lähtötilanne, tavoitetasot ja toimenpiteet, rahoitustarpeet ja -keinot, vastuut, seuranta, raportointi ja vaikutusten arvioinnin järjestäminen. Osa kohdista on teemaryhmille yhteisiä, mm. raportointi, seuranta ja sidosryhmien osallistaminen. Sidosryhmiä ei ole ryhmissä jäsenenä, mutta niiden osallistaminen on hankkeelle tärkeää. Jokainen teemaryhmä laatii oman osallistamissuunnitelmansa. Sidosryhmiä ja muita asiantuntijoita tullaan kuulemaan työn aikana.

Teemaryhmät päättävät itse tapaamistensa rytmit. Projektiryhmä vetää kokonaisuutta yhteen ja ohjaa teemaryhmien työtä, ja teemaryhmien puheenjohtajat vievät viestejä teemaryhmistä projektiryhmään. Hankkeen ohjausryhmä käsittelee hankkeen laajempia linjauksia.

Teemaryhmän käytännöt ja tekeminen:

Pääasiallisesti kokoonnutaan etäyhteydellä (Teams). Etäosallistuminen tulee olemaan aina mahdollista (huomioidaan muut kuin pääkaupunkiseudulla asuvat jäsenet), vaikka myös läsnäolokokouksia tulee olemaan. Myös lyhyellä varoitusajalla voidaan kokoontua, ja kokouksia voidaan pitää jonkin tietyn yksittäisen aiheen käsittelemiseksi. Kokouksiin osallistuu joko jäsen tai varajäsen. Perustelluista syistä molemmat voivat osallistua (esim. kokouksen teeman ja tarpeiden mukaan).

Aineistot kokouksiin toimitetaan mahdollisimman aikaisin, pääsääntöisesti viikkoa ennen kokousta. Työskentely voi olla nopeatempoista, joten joustavuutta vaaditaan. Materiaalia voi tulla myös lyhyellä varoitusaajalla.

Kokousmuistiot, joihin kirjataan teemaryhmässä sovitut ja päätetyt asiat julkaistaan ns. hankeikkunassa, valtioneuvoston sivulla <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM055:00/2024>.

Ryhmän kokousten keskustelu pidetään vapaana ja ideoiden esittäminen on tervetullutta. Teemakohtaisesti on myös mahdollista järjestää ideointityöpajoja. Alustavasti on ajateltu työskentelyn tapahtuvan teemakohtaisesti. Näin ryhmän jäsenet voivat harkita osallistumisestaan teeman mukaan (esim. onko myös varajäsenen osallistuminen toivottavaa). Teemaryhmään on myös mahdollista perustaa alaryhmiä tai -tiimejä.

Teemaryhmä joutuu väistämättä tekemään kompromisseja, ja ryhmän tulee työssään pitää huomio ennallistamisasetuksen tavoitteissa. Ryhmän valmisteleva työ luovutetaan lopulta poliittisille päätöksentekijöille.

Yleiset, useita teemaryhmiä läpileikkaavat kysymykset tulee käsitellä siten, että ne on mahdollista viedä projektiryhmän käsiteltäväksi. Teemaryhmän työsuunnitelmassa tulee huomioida myös muiden teemaryhmien aikataulut, jotta hanke kokonaisuutena pääsee etenemään ripeästi.

4. Ennallistamisasetuksen tausta ja pääsisältö (Mikko Kuusinen)

Puheenjohtaja esitteli ennallistamisasetuksen keskeisen sisällön, kansallisen ennallistamissuunnitelman sisällön pääkohdat, laatimisen aikataulun, organisoitumiskaavion sekä vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelman tavoitteet. Esitys on muistion liitteenä (Liite 1).

5. Artikla 4 esittely (Olli Ojala)

Olli Ojala esitteli artiklaa 4 (Maa-, rannikko- ja makeanveden ekosysteemien ennallistaminen), joka on asetuksen laajin artikla. Esitys toi esille tämän artiklan ydintä eli ennallistamis-, palauttamis- ja heikentymättömyysvelvoitteita ja lisäksi ennallistamissuunnitelman sisältöä ja artiklaan 4 liittyviä seurantavelvoitteita (artiklasta 20) ja raportointia (artiklasta 21). Esitys on muistion liitteenä (Liite 2).

Komissio edellyttää jäsenmaan syöttävän kansallisen ennallistamissuunnitelman tiedot ja tiiviit perustelut sähköiseen lomakejärjestelmään tietyssä formaatissa. Sen lisäksi kansalliseen käyttöön tarvitaan erillinen dokumentti, johon perustuen valtioneuvosto voi tehdä asiassa päätöksen. Komission formaatti tullaan kytkemään tähän dokumenttiin; käytännön ohjeita asiassa odotetaan projektiryhmältä. Todettiin, että ryhmän jäsenten osallistumista tarvitaan tekstin tuottamiseen ennallistamissuunnitelman valmistelua varten (ryhmän sihteerit avustavat tässä).

Muistutettiin myös, että lintu- ja luontodirektiivien raportoinnin tulokset ovat ajankohtaisia ja valmistuvat kesällä 2025 ja ovat osa ennallistamisasetuksen vaikuttavuuden seurantaa. Ehdotettiin, että teemaryhmille esitellään näitä tuloksia tavoitteiden asettelua varten.

6. Artikla 9 esittely (Jouni Tammi)

Jouni Tammi esitteli artiklaa 9. Artikla on itsessään pääosin selkeä, mutta monimutkaisuus syntyy sen sidonnaisuuksista artiklaan 4. Artiklan 9 neljä pääkohtaa ovat: kartoitetaan pintavesien kytkeytyneisyyden keinotekoiset esteet ja selvitetään mitkä esteistä voitaisiin poistaa (ensisijaisesti poistetaan tarpeettomiksi käyneitä esteitä), poistetaan esteet suunnitelman mukaisesti, täydennetään esteiden poistoa tulvasanteiden toiminnan parantamisella (linkki luontotyyppeihin) ja varmistetaan säilyvyys. Tulvasanteiden luonnollisen toiminnan palauttamisen osalta on eniten avoimia kysymyksiä. Esitys on muistion liitteenä (Liite 3).

Keskusteltiin esteiden kartoittamisen työmäärästä. Ympäristöhallinnon VESTY-järjestelmä kattaa patoja ja muita esteitä (n. 5000 kpl). Kartoituksia on tehty alueellisesti ja tieto on lisääntynyt, mutta puutteita on erityisesti pienimmissä esteissä. Esteiden merkityksen tunnistaminen direktiiviluontotyyppien ja -lajien kannalta on kartoitustakin haastavampi kysymys.

7. Työsuunnitelma ja työn aikataulutus, keskustelu

Ehdotettiin, että luontotyyppiryhmittelyn mukainen käsittely olisi hyvä etenemistapa (katso luontotyyppiryhmät Olli Ojalan diasta numero 4, Liitteestä 2). Vaikka kaikkia luontotyyppiryhmiä ei tarvitse huomioida vuoteen 2030 mennessä, teemaryhmän on hyvä ensin luoda kokonaiskuva kaikista ja tarttua helpoimmin käsiteltäviin. Toisaalta myös kokonaiskuva suojelualueiden osalta tulisi ottaa alussa huomioon. Muistutettiin, että metsä- ja suoalueilla tehtävät toimenpiteet vaikuttavat myös vesiin. Voidaanko ja tuleeko vesiluontotyyppien tilan paranemista raportoida metsä- ja suoalueisiin kohdistuvilla toimilla? Vesiluonnon tilan parantumisodotukset on vähintäänkin eriteltävä, jotta niistä voidaan raportoida.

Todettiin, että myös luontotyyppiryhmien välisiä keskusteluja tarvitaan. Sisävesiä ja rannikkoluontotyyppiä parannetaan tehokkaasti toimilla, joita tehdään maaluontotyypeillä. Tilanteet, joissa lajien elinympäristöt paranevat useammassa luontotyyppissä yhteen luontotyyppiin kohdistuvan toimenpiteen ansiosta, ovat kustannustehokkaita ja niillä voi olla laaja yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys. Muistutettiin, että kansallisella suunnitelmatasolla ei kuitenkaan voi vielä varmistaa tällaisten synergioiden toteutumista ennen kuin tiedetään esiintymät ja kohteet, joiden tilaa parannetaan. Suunnitelma on tehtävä ensin teoreettisella tasolla ja sitä tulee tarkentaa ja päivittää.

Tuotiin esille, että olisi hyvä tunnistaa vesitoimien, maalla tehtävien toimien ja lajitoimien vaikutusten väliset yhteydet, samoin kuin metsäindikaattorien yhteydet ja kytkennät metsäluontotyyppien osalta. Kytkökset vesienhoitosuunnitelmiin ja -toimenpideohjelmiin 2022–2027 ja seuraavan vesienhoitosuunnitelmakauden valmistelu on syytä huomioida. Muitakin kytköksiä voi nousta esiin. Ehdotettiin myös Natura-verkoston luontotyyppitiedon tuomista pohjaksi keskusteluun.

8. Asiantuntijoiden kuuleminen, toiveita

9. Sidosryhmien osallistaminen ja kuulemiset, keskustelu

Asialistan kohdat 8 ja 9 käsiteltiin yhdessä ja niitä koskeva keskustelu siirrettiin seuraavaan kokoukseen. Teemaryhmän jäseniä pyydettiin miettimään seuraavaa kokousta varten seuraavia asioita ja kirjaamaan ehdotukset Teams-kanavan dokumentteihin:

- 1) kuultavaksi kutsuttavia asiantuntijoita: ehdotukset pyydetään kirjaamaan teemaryhmän sähköisessä työtilassa olevaan dokumenttiin ja
- 2) sidosryhmäosallistamissuunnitelmaa varten ehdotuksia sidosryhmätahoista tai -ryhmistä, ja myös ideoita osallistamistavoista: ehdotukset pyydetään kirjaamaan teemaryhmän sähköisessä työtilassa olevaan dokumenttiin.

Muiden teemaryhmien kanssa voidaan tehdä yhteistyötä. Esimerkkeinä tuotiin esille, että teemaryhmä 5 (Metsäluonto) on suunnitellut alueellisia tilaisuuksia mm. Priodiversity LIFE-hankkeen kanssa, metsäsidosryhmille on suunnitteilla isompi työpaja ja teemaryhmä 4 (Maatalousympäristöt ja pölyttäjäkannat) suunnittelee tilaisuuksia turvemaavaltaisten alueiden ennallistamisaiheesta.

10. Muut asiat

Ei muita asioita.

11. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 17.1. (2,5 h). Kokouksen teemoiksi ehdotettiin direktiiviraportointien, esiselvityshankkeiden (Syken EUBI-hanke), ennallistamissuunnitelman raportointiformaatin ja viitearvojen esittelyä. Heikentymättömyysveloitteen, luontotyyprien hyvän tilan ja EU:n biodiversiteettistrategian sitoumusten (sitoumuksiin liittyvät toimenpiteet) esittelyt siirtynevät kolmannen kokouksen aiheiksi.

Ryhmää informoitiin, että projektiryhmä tulee keskustelemaan hankkeen viestintästrategiasta seuraavalla viikolla.

Lopuksi ehdotettiin, että teemaryhmä 1:n Teams-kansioon perustetaan jäsennelty kansio, jonne voi tallentaa työssä hyödynnettävissä olevia esiselvityksiä, raportteja jne.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:38.